

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.06.1990, sp. zn. 1 Cz 29/90, ECLI:CZ:NS:1990:1.CZ.29.1990.1

Číslo: 50/1991

Právní věta: Směřoval-li úmysl škůdce k ublížení na zdraví a pouze z nedbalosti způsobil také těžkou újmu na zdraví poškozeného, není vyloučeno snížení náhrady škody podle ustanovení § 450 o. z. Při stanovení rozsahu případného snížení náhrady škody je tu však třeba brát v úvahu (kromě okolností uvedených v druhé větě ustanovení § 450 o. z.) i skutečnost, že nelze snížit část náhrady škody odpovídající ublížení na zdraví, tj. těm následkům, k nimž směřoval úmysl škůdce, a to i úmysl eventuální.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 29.06.1990

Spisová značka: 1 Cz 29/90

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Rozhodnutí soudu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420

§ 444

§ 450

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 50/1991 sb. rozh.

Směřoval-li úmysl škůdce k ublížení na zdraví a pouze z nedbalosti způsobil také těžkou újmu na zdraví poškozeného, není vyloučeno snížení náhrady škody podle ustanovení § 450 o. z.

Při stanovení rozsahu případného snížení náhrady škody je tu však třeba brát v úvahu (kromě okolností uvedených v druhé větě ustanovení § 450 o. z.) i skutečnost, že nelze snížit část náhrady škody odpovídající ublížení na zdraví, tj. těm následkům, k nimž směřoval úmysl škůdce, a to i úmysl eventuální.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 29. 6. 1990, [1 Cz 29/90](#))

Žalobce se domáhal proti žalovanému zaplacení částky 32 945,- Kčs s 3 % úroky ode dne podání žaloby do zaplacení. Uvedl, že 7. 9. 1985 mu žalovaný způsobil popáleniny v rozsahu 29 % povrchu

těla s následnou dlouhodobou pracovní neschopností a pozdějším vyměřením invalidního důchodu. Přestože byl žalovaný odsouzen rozsudkem okresního soudu Plzeň-sever z 30. 1. 1987 sp. zn. 1 T 88/86 pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1, 3 trestního zákona, dobrovolně neuspokojil nárok žalobce na náhradu ze ztrátu na výděleku, za bolest a za ztížení společenského uplatnění.

Rozsudkem okresního soudu Plzeň-sever bylo žalovanému uloženo, aby nahradil žalobci bolestné ve výši 16 800,- Kčs, ztížení společenského uplatnění ve výši 7500,- Kčs, ušlý výdělek po dobu pracovní neschopnosti ve výši 1251,- Kčs, ušlý výdělek po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 17. 5. 1986 do 3. 5. 1987 ve výši 1928,- Kčs, vše s 3 % úroky z prodlení do 3 dnů od právní moci rozsudku. Ve zbytku (tj. co do částky 5465,10 Kčs) soud žalobu zamítl. Současně uložil žalovanému, aby nahradil žalobci náklady řízení ve výši 2806,- Kčs a okresnímu soudu Plzeň - sever náklady zálohované státem ve výši 675,- Kčs a soudní poplatek ve výši 1100,- Kčs, vše do 3 dnů od právní moci rozsudku. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný svým úmyslným jednáním, které naplnilo skutkovou podstatu trestného činu ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1, 2 trestního zákona, způsobil žalobci škodu, za kterou mu odpovídá podle ustanovení § 420 o. z. Ustanovení § 450 o. z. nepoužil, protože žalovaný způsobil škodu úmyslně a byl odsouzen pro úmyslný trestný čin. Zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění na dvojnásobek podle ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. odůvodnil soud odkazem na znalecký posudek s tím, že žalobce jako mladý člověk může být pro následky zranění omezen při výběru partnerky, ve společenském životě i sportovním vyžití.

K odvolání žalovaného krajský soud v Plzni svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 27 268,- Kčs s 3 % úroky z prodlení, a to z částky 19 769,- Kčs od 4. 11. 1986 do zaplacení a z částky 7500,- Kčs od 5. 7. 1988 do zaplacení, vše do tří dnů od právní moci rozsudku. Ve zbytku (tj. co do částky 5676,- Kčs) žalobu zamítl. Současně uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady řízení před soudem prvního stupně částkou 2647,- Kčs, náklady řízení před soudem druhého stupně částkou 1040,- Kčs a zaplatit soudní poplatek za řízení před soudem prvního stupně částkou 1092,- Kčs, vše do tří dnů od právní moci rozsudku. Výrok o povinnosti žalovaného zaplatit náklady zálohované státem potvrdil. Odvolací soud napravil chybný výpočet ušlého výděleku po dobu pracovní neschopnosti žalobce po jejím skončení a v důsledku toho změnil výrok pouze ve výši přiznaného nároku; jinak se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i s jeho právními závěry.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění (ve znění vyhlášek č. 84/1967 Sb. a č. 76/1981) se částka odpovídající základnímu počtu bodů zjištěnému lékařem přiměřeně zvýší až na dvojnásobek podle předpokladů, které poškozený ve věku, ve kterém byl poškozen na zdraví, měl pro uplatnění v životě a ve společnosti a které jsou v důsledku poškození omezeny nebo ztraceny. Těmito předpoklady se rozumí zejména možnost uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním a možnost volby povolání a dalšího sebevzdělávání; přitom se přihlíží k tomu, zda jde o muže nebo ženu, a při odstranitelnosti trvalých následků k upozornění lékaře podle ustanovení § 10 uvedené vyhlášky.

Soudům obou stupňů je třeba v projednávané věci vytknout, že bez bližšího odůvodnění rozhodly o zvýšení náhrady na ztížení společenského uplatnění a při rozhodování o zvýšení této náhrady ve smyslu ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. vycházely z neúplně zjištěného skutečného stavu věci.

Kromě důkazu znaleckým posudkem neprovedly soudy žádné dokazování ohledně posouzení existence podmínek uvedených v ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. a nezaměřily v tomto směru ani výslech žalobce. Bez dalšího převzaly doporučení jmenovaného znalce na zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění o 100 % s poukazem na to, že žalobce je mladý člověk, který může být omezen v budoucím výměru partnerky i v životě společenském a sportovním, aniž zjistily konkrétní skutečný rozsah původního uplatnění žalobce v rodinném, společenském a sportovním životě v době před poškozením na zdraví, z něhož měl znalec vycházet. Proto měl být nejprve podrobně vyslechnut žalobce ohledně jeho zálib a uplatnění ve společenském a sportovním životě před poškozením a po vyléčení, aby bylo zjištěno, jaké předpoklady žalobce v důsledku poškození na zdraví ztratil nebo byly u něho omezeny a v jakém rozsahu. Po výslechu žalobce pak měl být podle potřeby provedeny další důkazy, které by objektivizovaly tvrzení žalobce. Teprve potom se popřípadě mohl k dané otázce vyjádřit znalec. Bez provedení důkazů tohoto druhu soudy nemohly řádně zjistit předpoklady žalobce, které jsou v důsledku poškození na zdraví omezeny nebo ztraceny, a vytvořit si tak spolehlivý skutkový základ pro posouzení přiměřeného zvýšení náhrady podle ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb.

Soudům obou stupňů je třeba dále vytknout nesprávný právní názor ohledně nemožnosti snížit náhradu škody podle poslední věty ustanovení § 450 o. z. v daném případě.

Soudy sice správně zjistily, že žalovaný byl pravomocným rozsudkem okresního soudu Plzeň-sever z 30. 1. 1987 č. j. 1 T 88/86-126 odsouzen pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1, 3 trestního zákona. 1) Přehlédly však, že úmyslné zavinění se vztahuje jen na ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1 tr. zák., kdežto těžká újma na zdraví ve smyslu odstavce 3 tohoto zákonného ustanovení je se zřetelem k ustanovení § 6 písm. a) tr. zák. způsobena z nedbalosti. Opačný výklad by vedl k tomu, že by nebylo žádného rozdílu mezi trestným činem ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1, 3 tr. zák. a trestným činem podle ustanovení § 222 odst. 1 tr. zák. Úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví je tedy upraveno a stanoveno včetně sankcí v ustanovení § 222 odst. 1 tr. zák., takže i z toho lze dovodit, že těžká újma na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 3 tr. zák. je způsobena z nedbalosti.

V souvislosti s tím nebraly soudy v úvahu, že pro použití poslední věty ustanovení § 450 o. z., a tedy pro vyloučení možnosti snížit náhradu škody, nestačí jen úmyslné jednání škůdce. Musí být zároveň dána příčinná souvislost mezi úmyslným jednáním škůdce a škodou, o jejíž náhradu za tu škodu (škodu v tom rozsahu), která byla úmyslným jednáním skutečně způsobena (příčinná souvislost) a k níž tedy směřoval úmysl škůdce. Vyplývá to z výslovného znění zmíněného ustanovení, podle něhož snížení nelze provést, jde-li o škodu způsobenou úmyslně. V daném případě byl žalovaný v trestním řízení odsouzen s tím, že jeho eventuální úmysl směřoval k ublížení na zdraví. Ohledně těžšího následku, který pak nastal (těžká újma na zdraví), vycházel soud v trestním řízení ze závěru, že byl zaviněn z nedbalosti (jinak by byl žalovaný odsouzen pro trestný čin podle ustanovení § 222 odst. 1 tr. zák.). Jestliže soudy v tomto sporu vycházely z uvedeného závěru trestního rozsudku, potom snížení náhrady škody odpovídající uvedenému těžšímu následku (těžké újmě na zdraví) přicházelo v úvahu, neboť na ně poslední věta ustanovení § 450 o. z. nedopadá.

Stejný závěr by byl na místě, i kdyby se vycházelo z názoru, že škodu nelze dělit z toho hlediska, v jakém rozsahu byla způsobena úmyslně a v jakém z nedbalosti. Ustanovení § 450, poslední věta o. z., je výjimkou ze zásadní možnosti snížit (jsou-li pro to dány důvody) náhradu škody. Při volbě mezi jeho rozšiřujícím výkladem (škodu nelze snížit, byla-li způsobena byť jen zčásti úmyslně) a zužujícím výkladem (doslovný výklad přichází v úvahu, vztahuje-li se ke škodě pouze jedna ze dvou základních forem zavinění) je na místě přisvědčit výkladu zužujícímu, který v daném případě znamená vyloučení možnosti snížení náhrady jen u takové škody, která byla způsobena výlučně úmyslným jednáním. Ani škoda chápaná ve shora uvedeném smyslu jako celek by tedy nebyla v daném případě způsobena z hlediska poslední věty ustanovení § 450 o. z. úmyslně, neboť k ní vedla také nedbalost.

Směřoval-li úmysl škůdce k ublížení na zdraví a pouze z nedbalosti způsobil též těžkou újmu, není tedy snížení náhrady škody podle ustanovení § 450 o. z. ze zákona vyloučeno. Může být provedeno, dojde-li soud k závěru, že jsou pro takový postup podmínky z hlediska první a druhé věty ustanovení § 450 o. z. Při stanovení rozsahu případného snížení je však třeba brát, kromě okolností uvedených v druhé větě ustanovení § 450 o. z. v úvahu též tu skutečnost, že část škody odpovídající ublížení na zdraví, tedy následkům, k nimž směřoval úmysl (byť eventuální) škůdce, snížit nelze. Tuto část přitom není nutno pro potřeby použití ustanovení § 450 o. z. vždy jednoznačně oddělit, pokud takové rozdělení nevyplývá z povahy věci a bylo by spojeno s nepřiměřenými obtížemi.

Ze shora uvedeného vyplývá, že napadenými rozsudky byl porušen zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 444 o. z. a § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. (ve znění vyhlášek č. 84/1967 Sb. a č. 76/1981 Sb.) a v ustanovení § 450, poslední věta, o. z.

Poznámky pod čarou:

1) zákona č. 140/1961 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 113/1973 Sb. a ve znění zákonů č. 43/1980 Sb., č. 159/1989 Sb., č. 47/1990 Sb., č. 84/1990 Sb. a č. 175/1990 Sb.)